

Initiatiefvoorstel einde gratis draagtas



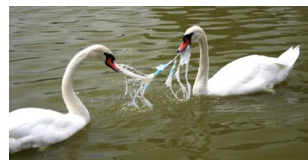
Inhoud

| | |
|--|----|
| Inleiding | 3 |
| 1. Probleemstelling | 4 |
| 2. Alternatieven en mogelijke oplossingen | 7 |
| 3. Plastic tassen-aanpak elders in de wereld | 8 |
| 4. Duurzame tassen, duurzame oplossing | 10 |
| 5. Aanbeveling | 11 |
| Bronnenlijst | 12 |
| Bijlage 1: marktonderzoek Veldkamp | 14 |
| Bijlage 2: nieuwsberichten | 15 |

Inleiding

De gratis draagtas: een bekend fenomeen in het straatbeeld; niet alleen aan de arm van winkelaars, maar ook wapperend in de bomen, drijvend op het water en zwerfend over straat. Plastic draagtassen worden gemaakt van polyetheen (ook wel polytheen, polyethyleen of PE genoemd), een kunststof die van aardolie wordt gemaakt. De meeste plastic tassen zijn ontworpen voor eenmalig gebruik. Na een keer gebruikt te zijn, worden ze vaak weggegooid.

Plastic tassen hebben veel negatieve effecten op het milieu, die worden veroorzaakt door de productie en door het 'afterlife' van plastic tassen op ongewenste plaatsen zoals in de natuur. Ook papieren tassen hebben een grote negatieve impact op het milieu. De nadelige effecten van draagtasjes kunnen grotendeels worden ondervangen door de tassen vaak te hergebruiken of te vervangen door een duurzame (veelvuldig herbruikbare) tas.



429 miljoen

Amsterdammers gooien iedere dag meer dan 1 miljoen tasjes in de prullenbak, jaarlijks zijn dat er 429 miljoen.¹ De Partij voor de Dieren vindt dat onacceptabel en is van mening dat het gemak van de gratis draagtas voor de consument niet opweegt tegen de milieuvervuiling. Wij willen daarom het fenomeen 'gratis draagtasje' afschaffen. Omdat tassen die van papier zijn gemaakt qua vervuiling niet onderdoen voor plastic tassen², willen de Partij voor de Dieren dat voor alle plastic tassen een klein bedrag betaald moet worden. Voorbeelden uit het buitenland hebben aangetoond dat het aantal verstrekte tassen daardoor drastisch afneemt.

Doel

Het doel van het initiatiefvoorstel is om Amsterdammers aan te sporen om draagtassen, van welk type ook, zo vaak mogelijk te hergebruiken. Door veelvuldig hergebruik wordt de levenscyclus van een tas groter en neemt het verbruik af. We richten ons hierbij dus niet alleen op supermarkten, maar op alle winkels en instellingen waar draagtasjes worden verstrekt. Van kledingwinkels tot drogisterijen. Ook richten we ons, in tegenstelling tot andere voorstellen uit de EU-regio, niet alleen op de plastic tas, maar op *alle soorten draagtasjes*.

Ieder type tas, plastic, papier, katoen, linnen, heeft eigen voor- en nadelen voor het gebruik en voor het milieu. Bij plastic zijn vooral olie en CO₂ het probleem, bij papier en katoen is onder meer het waterverbruik dat nodig is voor productie en recycling hoog en daardoor nadelig voor het milieu. Om Amsterdammers aan te sporen tot zoveel mogelijk hergebruik willen we daarom niet slechts een taks invoeren op plastic tasjes maar op alle draagtassen. Een taks blijkt zeer effectief te zijn in het terugbrengen van de uitgifte van tassen.

Voorstel

De Partij voor de Dieren wil daarom middels dit initiatiefvoorstel de gemeente Amsterdam aanbevelen:

- een gemeentelijke taks in te stellen van 25 cent op alle draagtasjes (gemaakt van plastic, papier of ander materiaal)*

(*uitgezonderd zijn tassen die al worden aangeboden voor een bedrag van minimaal 25 cent en tasjes die als direct verpakkingsmateriaal dienen voor verse levensmiddelen, zoals fruit, groenten, noten, en andere verse levensmiddelen die onverpakt aan de consument worden aangeboden)

- winkeliers verplichten de draagtas als een item op de bon te vermelden

¹ 500/365*780.000=1.068.493 (plastic tasjes), plus 10 procent papieren tasjes. Berekend op basis van EU-cijfer uit 'Minder plastic tassen – raadpleging door de commissie', persbericht EU, 17 mei 2011, en artikel het artikel 'More than meets the eye. 'Paper or plastic?' in the Washington Post

² Green Cities California Master Environmental Assessment (2010): p.12

1. Probleemstelling

'The possible applications [of plastics] are almost impossible.' Zo optimistisch keken Yarsley & Couzens naar de wereld van plastics in 1945, in hun boek *Plastic*.

Effecten op het milieu

De milieu-effecten van plastic beginnen bij de productie en strekken zich uit tot het 'tweede leven' van de tassen in de natuur. Plastic tassen worden gemaakt van ruwe aardolie. De mondiale voorraad aardolie is over 42 jaar uitgeput als we olie blijven gebruiken in dezelfde mate waarin we dat nu doen.³ Maar liefst 8% van de wereldwijde olieproductie wordt gebruikt om plastic te produceren: 260 miljoen ton per jaar.

Daarnaast is met de productie van plastic veel energieverbruik gemoeid. En na de productie komt daar de CO₂-uitstoot van transportkilometers die tasjes afleggen bij: van oliewingebied naar polymeerbedrijf naar plastic-tassenfabriek naar distributeur en tot slot naar de winkel.⁴

Een ander groot probleem van de plastic tas ligt in de fase ná het gebruik. Plastic zwerfafval heeft zich verspreid van de polen tot de evenaar. Plastic soep, kunststofarchipel en great pacific garbage bag zijn benamingen voor de enorme hoeveelheden plastic langs kustlijnen, op stranden en in het water. Cijfers hierover zijn niet bekend⁵, maar plastic afval komt voor in alle oceanen van de wereld en de aanwezigheid van afval is niet gerelateerd aan de aanwezigheid van mensen. Doordat plastic wordt meegevoerd door zeestromen, wordt zelfs op plaatsen die ver van de bewoonde wereld verwijderd zijn, plastic gevonden.⁶

Eenmaal in het milieu terechtgekomen begint het plastic te fragmenteren en komt het terecht in de voedselketen. Van 260 diersoorten, waaronder ongewervelde dieren, schildpadden, zeevogels en zoogdieren, is geconstateerd dat zij plastic zwerfvuil opeten of erin verstrikt raken. Gestoorde bewegingen, verstoorde voedselopname en soms ook een verminderde voortplanting, wonden, zweren en de dood zijn hiervan het gevolg.⁷ Daarnaast wordt er door wetenschappers gespeculeerd over gezondheidsrisico's voor mensen die worden veroorzaakt door de toevoegingen in het plastic.⁸

Plastic tassenprobleem in de actualiteit

Dat het probleem van plastic tasjes (in de natuur) actueel is, blijkt uit verschillende berichten die de afgelopen maanden in het nieuws kwamen.

Zo kondigde Europees Commissaris van milieu Janez Potočnik in mei aan te gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om plastic tas-gebruik in te perken. De commissie zoekt uitgebreid naar oplossingen. Ook het bannen van de plastic tas behoort tot de mogelijkheden. De Europese Commissie vraagt burgers om zich via haar website uit te spreken over de aanpak van plastic tas-gebruik. Potočnik: "Vijftig jaar geleden was het ondenkbaar dat we een tas slechts eenmaal zouden gebruiken – nu gebruiken we een plastic tas een paar minuten en vervolgens vervuilen ze het milieu jarenlang."⁹

Hiervoor werd door de Europese Unie al bekendgemaakt dat Europees Commissaris Damanaki met Europees geld vissers wil inzetten voor het opvissen van plastic uit de zee. In de Europese wateren zwerft een zeer grote hoeveelheid plastic rond. Vogels lijden hier ernstig onder en veel stranden zijn bezaaid met plastic afval. Het probleem van rondzwerfend plastic afval is zo groot, dat Damaniki vissers graag wil gaan belonen om bij hun vaartochten

³ <http://www.worldometers.info>

⁴ Life Cycle Assessment of Supermarket Carrier Bags (2011): p.29

⁵ Marine Litter : a Global Challenge (2009): p.8

⁶ Marine Litter : a Global Challenge (2009): p.13

⁷ Green Cities California Master Environmental Assessment (2010): p. 32, 33

⁸ Thompson, R.C. (2009): 1974

⁹ 'Minder plastic tassen – raadpleging door de commissie', persbericht EU, 17 mei 2011

plastic dat zij tegenkomen af te voeren. Dat zou voor vissers ook een goede bijverdienste zijn nu hun werkzaamheden soms stil liggen vanwege de lage visstanden.¹⁰

Eerder sprak eurocommissaris van milieu Janez Potočnik zich al uit tegen de plastic tas. Hij wil overwegen een verbod in te stellen op de plastic tas. Volgens hem is de productie van plastic tassen 'geëxplodeerd' en zijn de problemen die de tasjes opleveren voor het milieu, met name in de zee evident. De Europese Commissie heeft aangekondigd om alle opties die kunnen leiden tot een einde aan het grootschalige wegwerpgebruik van plastic tassen, te onderzoeken. Oostenrijk heeft zelfs aangegeven de verkoop van plastic tassen geheel te willen verbieden. De huidige EU-regelgeving staat zo'n verbod echter niet toe.¹¹

Staatssecretaris Joop Atsma reageerde dat hij zo'n verbod voor Nederland onwenselijk vindt



en dat hij liever ziet dat winkeliers er vrijwillig aan meewerken.

Een aantal burgers heeft inmiddels de krachten gebundeld om een einde te maken aan gratis plastic tassen. In Dordrecht startte op 1 april 2011 de actie Dordrecht Plastic Tas Vrij. Het initiatief spoort Dordtenaren aan om altijd een eigen tas mee te nemen naar de winkels, geen nieuwe plastic tasjes meer aan te nemen en plastic tasjes die men al in bezit heeft te hergebruiken totdat ze versleten zijn, om ze daarna in een recyclecontainer te werpen. Ook roept Dordrecht Plastic Tas Vrij winkeliers op om mee te doen. Zij kunnen online de verklaring tekenen: *"Plastic tassen zijn heel schadelijk voor het milieu. Daarom ben ik positief over Dordrecht plastic tas vrij en wil ik graag meedoen aan alternatieven die het gebruik van plastic tassen terugdringen"*.¹²

Het gebruik van de draagtas in Nederland

De meeste tassen die door winkels worden verstrekt zijn van plastic gemaakt. De plastic tas is een goedkope, klantvriendelijke en waterdichte oplossing voor klanten om aangekochte waren in te vervoeren. Daarnaast worden vaak papieren tassen gebruikt.

Er kan onderscheid worden gemaakt tussen verschillende soorten draagtasjes. In dit initiatiefvoorstel beperken we ons grofweg tot de volgende soorten:

- 1) De *gratis draagtas*, die vaak ook eenmalig wordt gebruikt maar in principe geschikt is om nog enkele malen te worden hergebruikt. De gratis draagtas wordt door allerlei soorten winkels meegegeven om aangekochte producten in te vervoeren. Van bakker tot boekenwinkel en van kledingzaak tot warenhuis. Gratis draagtassen zijn meestal gemaakt van plastic of papier;
- 2) De *betaalde draagtas*, deze wordt vaak bij supermarkten aangeboden tegen een vergoeding van tussen de 20 en 35 cent. De betaalde plastic tas is over het algemeen iets dikker dan de gratis plastic tas. De dikte van de tas en de financiële

¹⁰ Trouw, 8 mei 2011

¹¹ News 24, 14 maart 2011, 'Plastic bags to go – EU'

¹² Dordrecht Plastic Tas Vrij

prikkel zorgen ervoor dat deze tassen vaak meerdere malen worden hergebruikt en pas daarna worden weggegooid;

- 3) De *duurzame tas*, die ervoor is ontworpen om honderden malen te worden gebruikt. Duurzame tassen worden gemaakt uit dik plastic of stoffen zoals nylon, katoen of linnen. Ze wegen tenminste het tienvoudige van een gewone plastic tas en kunnen honderden malen worden gebruikt door hun stevigheid. Vaak is het mogelijk deze tassen te wassen.

Amsterdammers verbruiken samen 429 miljoen draagtasjes per jaar

In Amsterdam worden jaarlijks ruim 390 miljoen plastic tasjes aan winkelaars meegegeven. 28% hiervan, dat wil zeggen 148 miljoen, moet door de consument worden betaald. 242 miljoen plastic tasjes worden dus gratis verstrekt.¹³ Naast plastic tasjes worden er jaarlijks nog eens rond de 39 miljoen papieren tasjes verstrekt.¹⁴ In totaal worden er dus zo'n 429 miljoen draagtasjes per jaar verbruikt door Amsterdammers alleen.

Verstrekkers

De verdeling van plastic tassen onder verstrekkers met bijbehorende aantallen per jaar opgaand voor Amsterdam, zijn hieronder in een tabel weergegeven. Opvallend is het grote aandeel van de supermarkten. De dikkere draagtassen, zoals de bekende 'Albert Heijntas' worden al verkocht, maar daarnaast wordt nog een aanzienlijk aantal draagtasjes meegenomen van de 'rol' hemdtasjes bij de kassa.

| | | |
|---|-----|-------------|
| Supermarkten | 53% | 227 miljoen |
| Non-foodwinkels, elektrische apparaten, kleding | 14% | 60 miljoen |
| Andere retail | 14% | 60 miljoen |
| Andere foodwinkels, slijterijen | 13% | 56 miljoen |
| Fast food, avondwinkels | 5% | 21 miljoen |

15 16 17

¹³ Berekend op basis van EU-cijfer uit 'Minder plastic tassen – raadpleging door de commissie', persbericht EU, 17 mei 2011

¹⁴ <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/graphic/2007/10/03/GR2007100301385.html?referrer=emailink>

¹⁵ Analysis of levies and environmental impacts – final report, Nolan ITU 2002. In opdracht van Department of the Environment and Heritage, p. II

¹⁶ 'More than meets the eye. Paper or plastic?', special van de Washington Post

¹⁷ <http://www.tassenbol.nl>

2. Alternatieven en oplossingen

Voor de plastic tas zijn enkele alternatieven beschikbaar. Tassen die eveneens als wegwerp- of herbruikbare tas worden gebruikt zijn er van papier en biologisch afbreekbaar materiaal.

Alternatieven die niet effectief zijn

- **Papieren tassen**

De veelgehoorde veronderstelling dat papieren tassen minder schadelijk voor het milieu zouden zijn dan plastic tassen, is onjuist. Bij de productie van papieren tassen zijn meer grondstoffen nodig, en ontstaan veel lucht- en watervervuiling en afval. Ook moeten ze een langere transportroute afleggen dan plastic tassen. De milieu-impact die de papieren tassen daarmee hebben is vergelijkbaar met, en zo mogelijk groter dan de milieu-impact die een gewone plastic tas heeft. Een papieren tas is namelijk ook nog eens minder sterk dan een gewone plastic tas, waardoor je 1,5 papieren tas nodig hebt om dezelfde hoeveelheid boodschappen mee te dragen als in een plastic tas.¹⁸

- **Biologisch afbreekbare tassen**

Ook biologisch afbreekbare tassen hebben nadelen. Zelfs als ze zouden bijdragen aan een afname van zwerfvuil, dan zou dat nog geen significant effect hebben op het gebruik van grondstoffen. Bovendien hebben enkele levenscyclusanalyses gesuggereerd dat het gebruik van biologisch afbreekbare tassen tot meer zwerfvuil zou kunnen leiden, omdat mensen de tasjes weg gaan gooien op plekken die niet de juiste condities vormen voor de tas om te worden afgebroken. Een ander nadeel van dit type tassen is dat ze niet kunnen worden gerecycled samen met plastic tassen.¹⁹

- **Verbod op plastic tassen**

Een verbod op plastic tassen is ingesteld in Italië. Een verbod op uitsluitend plastic tassen is onwenselijk omdat veel winkeliers hierdoor overstappen op papieren tassen, die net zo schadelijk of schadelijker voor het milieu zijn.²⁰

Alternatieven die het probleem helpen oplossen

- **Educatie**

Verder is het van belang dat mensen minder afval achterlaten op plekken die daar niet voor bedoeld zijn. Sommige onderzoekers hebben een parallel gezien tussen het dumpen van afval op straat en het gebruik van wegwerpproducten en -verpakkingen. Betere voorlichting, educatie en daarmee het vergroten van het bewustzijn van burgers over het gebruik van plastic kunnen bijdragen aan minder zwerfafval en meer recycling. De drie R'en: *reduce*, *reuse* en *recycle* zijn inmiddels wijdverbreid als bewustwordingsstrategie.²¹ Educatie alleen levert een daling op van vijf procent in het gebruik van draagtasjes.²²

- **Duurzame tas**

Het veelvuldig gebruik van dezelfde tas is voor het milieu de beste oplossing. Zwerfvuil en vervuiling bij de productie worden hiermee het meest teruggedrongen. Meer hierover in hoofdstuk 3 en 4.

¹⁸ Green Cities California Master Environmental Assessment (2010): p.12, 31

¹⁹ ibidem: p.12, 30

²⁰ Alternatives to Disposable Shopping Bags and Food Service Items (2008): *Tabel 6.3, bijlage 6*

²¹ Thompson. R.C., et al. 'Review. Plastic, the environment and human health.' (2009): p. 1-14: 7

²² Alternatives to Disposable Shopping Bags and Food Service Items (2008): *Tabel 6.3, bijlage 6*

3. Plastic tassen-aanpak elders in de wereld

Op 1 januari 2008 is in Nederland een naar broeikasemissies gedifferentieerde verpakkingenbelasting geïntroduceerd. Doel is meer inkomsten te genereren voor de overheid maar ook om milieukosten van verpakkingsmaterialen zichtbaar te maken. Voor de consument is deze belasting echter niet alleen onzichtbaar, ook is het bedrag te gering om effect te hebben op het gedrag. De verpakkingenbelasting op plastic tassen bedraagt in Nederland rond de 1 cent per tas. Die is niet zichtbaar op de bon maar wordt doorberekend.²³

In veel landen worden maatregelen getroffen om gericht het gebruik van plastic tassen terug te dringen. In Europa zijn de landen die een belasting heffen op de plastic tas Hongarije, Ierland (€0,15), Malta (€ 0,06) en Denemarken (€ 0,06, ook papieren tassen). In Ierland is het gebruik van plastic tassen met maar liefst 90% gedaald na invoering van de taks. In Denemarken heeft de invoering van de belasting een daling van 70% tot gevolg gehad. In Malta heeft de belasting van € 0,06 ertoe geleid dat de tassenmarkt een transitie naar biologisch afbreekbare tassen heeft gemaakt.²⁴

In verschillende landen is geëxperimenteerd met de hoogte van de belasting op plastic tassen. In Italië had een taks van € 0,07 weinig tot geen effect op het gedrag van de consument. Uit een Amerikaanse enquête bleek dat consumenten het onwenselijk vinden om meer dan € 0,10 te betalen voor een tas. Een taks van iets meer dan € 0,11 in een Engelse IKEA leverde een daling op van de uitgifte van plastic tasjes van 95%.²⁵

Initiatieven vanuit de markt om het gebruik van plastic tassen terug te dringen, werken lang niet zo goed als een taks. In Australië werd het gebruik van plastic tassen in drie jaar met 34% teruggebracht door een Code of Practice for the Management of Plastic Bags, een vrijwillig programma voor bedrijven om het gebruik van tassen terug te dringen. Het doel was om het gebruik te halveren. In Engeland bracht een soortgelijk initiatief een daling van 40% teweeg.²⁶ Door een taks in te voeren kan volgens het Australische onderzoek een veel grotere daling worden bereikt. Zo zou een taks van € 0,11 het eenmalig gebruik van plastic tassen terugbrengen met 75% terwijl een taks van € 0,19 het eenmalig gebruik met 85% reduceert.²⁷

Amerikaans onderzoek bevestigt de effectiviteit van een financiële prikkel. Uit telefonische enquêtes onder inwoners van Seattle blijkt dat 70% van de respondenten niet bereid is om een taks van € 0,07 (10 dollarcent) te betalen voor een plastic of papieren tas en dat 90% afhaakt bij een taks van € 0,17 (25 dollarcent). In San Jose is de bereidheid om te betalen nog lager. 81% van de ondervraagden brengt zelf een tas mee wanneer hij of zij € 0,07 moet betalen voor een tas.²⁸

Naast de hierboven genoemde maatregelen behoort voorlichting tot de aanvullende opties om plastic tas-gebruik terug te brengen. Uit onderzoek is gebleken dat de effectiviteit van voorlichting an sich gering is (5%), maar wanneer ze gepaard gaat met de invoering van een belasting of een verbod wordt ze effectiever.²⁹ In Ierland bleek een combinatie van educatie met een relatief hoge taks zeer succesvol. Aanvankelijk voerden de Ieren een taks in van € 0,15. Deze werd later opgehoogd naar € 0,22. Dit had tot gevolg dat het verbruik van plastic

²³ De milieueffecten van de verpakkingenbelasting (2010): p.35

²⁴ Ibidem: pp.20, 35

²⁵ Green Cities California Master Environmental Assessment (2010): p.42

²⁶ Ibidem: p.43

²⁷ Analysis of levies and environmental impacts (2002) : p.v

²⁸ City of San José Single-Use Carryout Bag Fee Fiscal Analysis (2010) : p.18

²⁹ Green Cities California Master Environmental Assessment (2010): p.42

tassen omlaag ging met 90%: van 328 tassen per persoon per jaar naar 21.³⁰ De taks wordt breed gedragen, zowel door consumenten als bedrijven.³¹

Niet alleen de hoogte van de taks en voorlichting zijn van belang, ook moet goed worden overwogen op welke soorten tassen de taks van toepassing moet zijn. Amerikaans onderzoek uit 2008 wees uit dat bij een taks van 15 cent op uitsluitend plastic tassen het gebruik van plastic tassen daalt naar 35%, 21% gaat papieren tassen gebruiken en 37% herbruikbare tassen. In 7% van de gevallen kozen mensen ervoor om helemaal geen tas te gebruiken. Bij een taks van 15 cent op zowel plastic als papieren tassen daalde het gebruik van plastic tassen niet verder dan 35%, maar daalde het gebruik van papieren tassen tot 0%. In totaal koos 13% van de mensen ervoor om helemaal geen tas te gebruiken.³²

Eerder Australisch onderzoek wees uit dat bij een taks van € 0,19 op uitsluitend plastic tassen 49% van de mensen overstapt op een langdurig duurzame tas en dat 34% ervoor kiest om helemaal geen tas te gebruiken. Dat zou kunnen betekenen dat een derde van de mensen een tas aanneemt die eigenlijk niet noodzakelijk is.³³

Voorbeelden van landen en steden die een verbod op plastic tassen kennen:

Tanzania, Italië, Kenya, Uganda, Zuid-Afrika, Zanzibar, Rwanda, Singapore, Zuid-Australië, China, Bombay (India), Dhaka (Bangladesh), Los Angeles County (Verenigde Staten)

Voorbeelden van landen en steden die een taks kennen:

Ierland, België, Denemarken (plastic en papier), Hongarije, Malta, Californië (VS), Washington D.C. (VS), Canada

Voorbeelden van landen die een statiegeld/recycleregeling op plastic tassen kennen:

Ghana

De tas als winstgevend product

Wie plastic tasjes gratis weggeeft, draaide tot nu toe vaak zelf voor de kosten op. In Ierland deelde supermarktketen Tesco voordat de taks werd ingevoerd jaarlijks 220 miljoen tasjes uit aan klanten. De taks gaat in Ierland niet op voor tasjes waarvoor al minimaal € 0,70 wordt berekend in de winkel. Tesco registreerde een reactie van het winkelpubliek op de taks, doordat de verkoop van herbruikbare tassen significant steeg.³⁴

Voor winkeliers wordt met de tas dus de weg vrijgemaakt om geld te verdienen aan de draagtas. Het staat hen vrij om slechts de taks in rekening te brengen, maar wanneer niemand meer gratis tassen verstrekt wordt het voor winkeliers makkelijker om in elk geval onkosten (meestal enkele centen per tas) door te berekenen aan de consument en misschien zelfs winst te maken op het tasje.

³⁰ Icis.com, 25 januari 2011, 'Plastics converters complain to EU over Italy bag ban'

³¹ Analysis of levies and environmental impacts (2002): p.II

³² Alternatives to Disposable Shopping Bags and Food Service Items (2008): *Tabel 6.3, bijlage 6*

³³ Analysis of levies and environmental impacts (2002): p.58

³⁴ Analysis of levies and environmental impacts (2002): p.22

4. Duurzame tassen, duurzame oplossing

Verskillende onderzoeken geven verschillende uitkomsten. Alle gebruikte onderzoeken kaders gegevens en uitkomsten in in de landelijke gemiddelden waarmee is gerekend.³⁵ Het rekenen met gemiddelden die afhankelijk zijn van verstrekte gegevens en gemiddelden in het land waar het onderzoek is verricht brengt limitaties met zich mee. De belangrijkste voor dit initiatiefvoorstel gebruikte onderzoeken uit Australië (2002), de Verenigde Staten (2010) en Engeland (2011) tonen daarom veel verschillen. Er zijn echter ook grote overeenkomsten uit deze onderzoeken op te maken:

1. Hoe vaker een tas wordt hergebruikt, des te kleiner de impact op het milieu.^{36 37}
2. Een papieren tas is niet milieuvriendelijker dan een plastic tas omdat deze minstens even nadelige effecten op het milieu heeft als een plastic tas die enkele malen wordt gebruikt. Dit komt door de negatieve invloed van het verpulpen en bleken op het milieu. Hierbij komen grotere hoeveelheden luchtvervuilende stoffen vrij en wordt er meer water verbruikt dan bij de productie van plastic.^{38 39 40}
3. Biologisch afbreekbare en composteerbare tassen worden in de literatuur niet beschouwd als een goed alternatief voor plastic tassen omdat ze niet bijdragen aan een verandering in het wegwerpgedrag.
4. Een taks is een zeer effectieve maatregel om de uitgifte van plastic tassen terug te dringen.^{41 42 43}

De oplossing voor de problemen die de plastic tassen met zich meebrengen, ligt dus niet in het vervangen van plastic door papier of biologisch afbreekbaar materiaal, maar het veelvuldig hergebruiken van tassen. Duurzame tassen zijn dus een duurzame oplossing.

³⁵ Analysis of levies and environmental impacts (2002): p.35

³⁶ Life Cycle Assessment of Supermarket Carrier Bags (2011): p.60

³⁷ Alternatives to disposable shopping bags and food service items volume 1 (2008): p.7-1

³⁸ Analysis of levies and environmental impacts (2002): p.33

³⁹ Green Cities California Master Environmental Assessment (2010): p.1

⁴⁰ Life Cycle Assessment of Supermarket Carrier Bags (2011): pp.59, 60

⁴¹ Analysis of levies and environmental impacts (2002): p.52

⁴² Green Cities California Master Environmental Assessment (2010): p.46

⁴³ City of San José Single-Use Carryout Bag Fee Fiscal Analysis (2010): p.18

5. Aanbeveling

Begin dit jaar deed marktonderzoeksbureau Veldkamp⁴⁴ onderzoek naar de manier waarop Nederlanders tegen het gebruik van plastic tassen aankijken. Uit het onderzoek blijkt dat Nederlanders over het algemeen bereid zijn om minder gebruik te gaan maken van de plastic tas. De uitkomsten van het onderzoek zijn als bijlage bij dit voorstel gevoegd.

Enkele uitkomsten:

- 52% van de Nederlanders voelt voor een verbod op de uitgifte en verkoop van plastic tassen door Nederlandse supermarkten, warenhuizen en andere winkels;
- 84% van de Nederlanders is bereid om moeite doen om schade aan het milieu als gevolg van plastic tas-gebruik, tegen te gaan.

De Partij voor de Dieren denkt dat een aanpak die vergelijkbaar is met Ierland ook in Amsterdam zeer effectief zal zijn, mits deze op alle draagtassen wordt toegepast. Een verschuiving van de plastic tassen-markt naar een kleiner aandeel plastic en een groter aandeel papier zou namelijk onwenselijk zijn vanwege de nadelige effecten van papier voor het milieu.

Van 429 miljoen naar 42 miljoen

Wij willen middels dit initiatiefvoorstel een aanbeveling doen aan het college om het wegwerpgedrag van Amsterdammers aan te pakken, het massale verbruik van draagtassen te laten afnemen en burgers aan te sporen om de tassen te hergebruiken of langdurig herbruikbare tassen te gebruiken voor hun boodschappen. Een taks blijkt zeer effectief te zijn in het terugbrengen van de uitgifte van draagtassen.

Het doel van het initiatiefvoorstel is nadrukkelijk *niet* om alleen plastic tassen aan te pakken of uit te bannen (dit vanwege de eveneens zeer nadelige effecten op het milieu van papieren draagtassen). Hiermee onderscheidt het voorstel zich dan ook van ideeën van staatssecretaris Atsma en geluiden vanuit de EU.

Wanneer de taks op draagtassen in Amsterdam hetzelfde effect heeft als in Ierland (een daling van de uitgifte van tassen met 90%), kan het enorme aantal van 429 miljoen draagtassen per jaar worden teruggebracht tot 'slechts' 42,9 miljoen tassen per jaar.

Wij verzoeken het college van burgemeester en wethouders:

- een taks in te stellen van 25 cent op alle draagtassen (gemaakt van plastic, papier of ander materiaal)*
- winkeliers te verplichten de taks als een apart item op de bon te vermelden

* uitgezonderd tassen die al worden aangeboden voor een bedrag van minimaal 25 cent en tassen die als direct verpakkingsmateriaal dienen voor verse levensmiddelen, zoals fruit, groenten, noten, en andere verse levensmiddelen die onverpakt aan de consument worden aangeboden

Wat betreft de Partij voor de Dieren is het aan de gemeente om te bepalen of de taks als inkomst ten goede moet komen aan de winkeliers of om te kiezen voor een heffing. Ons doel is slechts dat er een prijsdrempel ontstaat voor de consument, zowel voor papieren als plastic draagtassen. Zou de taks binnen de constructie van een heffing worden ingevoerd, dan verdient het de voorkeur om de opbrengst van de maatregel ten goede te laten komen aan klimaatprojecten. Wanneer de invoering van een taks niet juridisch haalbaar blijkt te zijn, verzoeken wij de wethouder om in gesprek te gaan met de retailsector en de haalbaarheid te onderzoeken van invoering van eenzelfde, drastische aanpak van onnodig verbruik van draagtassen.

⁴⁴ Veldkamp is een marktonderzoeksbureau, gespecialiseerd in onderzoek met betrekking tot beleid en het gedrag van burgers.

Bronnenlijst

Alternatives to disposable shopping bags and food service items, volume I (2008). Herrera Environmental Consultants Inc., in opdracht van Seattle Public Utilities.

Dit rapport is geschreven in opdracht van de stad Seattle en is bedoeld om de gemeente te informeren over mogelijke maatregelen om het gebruik van wegwerp-plastic tassen en verpakkingsmateriaal van (fast)food terug te dringen. Het rapport geeft aanbevelingen die, wanneer ze worden opgevolgd, de negatieve impact van plastic tassen op het milieu en sociaal onwenselijke verschijnselen kunnen reduceren.

City of San José Single-Use Carryout Bag Fee Fiscal Analysis (2010), Herrera Environmental Consultants Inc., in opdracht van de milieufdeling van San José

Dit onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van de milieufdeling van de Amerikaanse stad San José. Het is een fiscale analyse van de effecten voor consumenten, de stad en de bedrijven van verschillende manieren om het gebruik van de plastic tas terug te dringen.

European Environment Agency (EEA)

<http://www2.oecd.org/ecoinst/queries/>

Database van milieugerelateerde belastingen.

Analysis of levies and environmental impacts – final report (2002). Nolan ITU, in opdracht van Department of the Environment and Heritage of Australia

Dit Australische rapport is geschreven als voorbereiding op de behandeling van het onderwerp heffing op plastic tassen in de Australische politiek. In het rapport worden de mogelijkheden om het gebruik van plastic tassen terug te dringen en de effecten van heffingen over plastic tassen op het milieu behandeld.

De milieueffecten van de verpakkingenbelasting. CE (Committed to the Environment) Delft, in opdracht van het ministerie van Financiën (2010)

Op 1 januari 2008 is in Nederland een naar broeikasemissies gedifferentieerde verpakkingenbelasting geïntroduceerd. Doel is meer inkomsten te genereren voor de overheid maar ook om milieukosten van verpakkingsmaterialen tot uiting te laten.

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Financiën als evaluatie gericht op de klimaateffecten van de verpakkingenbelasting. De verpakkingenbelasting is ingevoerd in 2008. In het rapport wordt aangegeven dat deze belasting tot nu toe een beperkt effect op de verpakkingenmarkt. Geïnterviewden uit de handel die te maken hebben met de verpakkingen verwachten dat de effecten van de belasting beperkt zullen blijven, onder meer vanwege de beperkte financiële prikkel. In het rapport gaan geluiden op dat een (veel) hogere belasting substantiële invloed op de milieueffecten kan hebben.

Dordrecht Plastic Tas Vrij, <http://www.dordrechtplasticasvrij.nl>

ICIS chemical industry news, 25 januari 2011, 'Plastic converters complain to EU over Italy bag ban'

<http://www.icis.com/Articles/2011/01/25/9428931/Plastics-converters-complain-to-EU-over-Italy-bag-ban.html>

Kunststof en Rubber, 14 januari 2011, 'Supermarkten besparen half miljoen kilo plastic'

<http://www.kunststofonline.nl/nieuws/supermarkten-besparen-half-miljoen-kilo-plastic.html>

Life Cycle Assessment of Supermarket Carrier Bags (2011). Evidence Environment Agency, in opdracht van Environment Agency England.

Dit Britse onderzoek is gericht op de tassen die in Engelse supermarkten worden verkocht. Het geeft levenscyclusanalyses van verschillende typen tassen. Dit onderzoek vermeldt niets over effecten van een eventuele heffing.

Litter: a Global Challenge (2009). United Nations Environmental Programme

Master Environmental Assessment on Single-Use and Reusable Bags (maart 2010). ICF International, in opdracht van Green Cities California

Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van Green Cities California, een 'groen' samenwerkingsverband tussen 13 steden in Californië waaronder San Francisco, Los Angeles, San Jose, San Diego en Pasadena.

News 24, 14 maart 2011, 'Plastic bags to go - EU'

<http://www.news24.com/SciTech/News/Plastic-bags-to-go-EU-20110314>

Thompson, R.C., et.al. 'Our plastic age.' *Philosophical Transactions. The Royal Society. Biological Sciences* . (2009) 1973-

Thompson. R.C., et al. 'Review. Plastic, the environment and human health.' *Philosophical Transactions. The Royal Society. Biological Sciences*. (2009) 1, p. 1-14: 7

Trouw, 8 mei 2011, 'Plastic kan lucratieve bijvangst voor vissers worden'

<http://www.trouw.nl/tr/nl/4332/Groen/article/detail/2075209/2011/05/08/Plastic-kan-lucratieve-bijvangst-voor-vissers-wordsen.dhtml>

Washington Post

Geraadpleegd op 1 juni 2011, More than meets the eye. 'Paper or plastic?'

<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/graphic/2007/10/03/GR2007100301385.html?referrer=emalmlink>

World-o-meters, statistische informatie over de wereld, op basis van gegevens van onder meer de Verenigde Naties, de Wereldgezondheidsorganisatie, de Voedsel- en landbouworganisatie, OECD, etc. www.worldometers.info

Bijlage 1

Positief draagvlak verbod op verkoop en uitgifte plastic tassen

Marktonderzoek Veldkamp, 31-01-2011

Amsterdam - Een meerderheid van de Nederlanders (52%) zou het eens zijn met het door de overheid instellen van een verbod op de uitgifte en verkoop van plastic tassen door Nederlandse supermarkten, warenhuizen en andere winkels. Dit blijkt uit representatief onderzoek onder ruim vierhonderd Nederlanders dat Veldkamp uitvoerde in opdracht van Eco-tas en Gaathetzomee, organisaties die een bijdrage willen leveren aan duurzaamheid in de samenleving en aan het verminderen van de milieuproblematiek.

De uitkomsten van het onderzoek laten zien dat een kwart van de Nederlanders (gratis) plastic tasjes weigert bij de aankoop van producten en boodschappen. Veel mensen nemen in de winkel plastic tassen aan.

Plastic tassen schadelijk voor plant, mens en dier

Desondanks ondersteunt men de gedachte dat de verkoop en uitgifte van plastic tassen schadelijk is voor plant, dier en mens (58%). Gevraagd naar de actiebereidheid, is men bereid om extra moeite te doen om de milieugevolgen die veroorzaakt worden door de verkoop en uitgifte van plastic tassen tegen te gaan (84%). Nederlanders staan dus niet onverdeeld achter hun ogenschijnlijke omarming van de (gratis) plastic tas. Uit het onderzoek blijkt dat driekwart (ook) een eigen boodschappentas meeneemt naar de winkel. En degenen die dat niet doen willen wel, maar vergeten het vaak. Het opnieuw kunnen gebruiken van de eigen tas wordt als belangrijk motief naar voren gebracht.

'Gaat het zo mee?'

In een aanvullend experiment toetsten wij in samenwerking met een drogisterij in Nederland de bestendigheid van het aannemen van plastic tassen. Daarvoor is eerst in de winkel door Veldkamp geteld hoeveel plastic tassen gewoonlijk worden meegegeven. Een week later is op dezelfde dag, gedurende hetzelfde tijdsbestek opnieuw de uitgifte geteld, maar nu onder nadrukkelijke instructie aan het kassapersoneel dat ze bij de verkoop van producten uitsluitend "Gaat het zo mee?" mochten zeggen. De resultaten uit het onderzoek laten zien dat met de vraagstelling "Gaat het zo mee?" de uitgifte van plastic tasjes met bijna de helft afneemt (van 41% uitgifte tasjes in de reguliere situatie naar 23% uitgifte tasjes wanneer uitsluitend de vraag "Gaat het zo mee?" wordt gesteld). De vraag die winkelpersoneel aan de klant stelt bij de aanschaf van producten blijkt dus van invloed op de uitgifte van gratis plastic tassen.

Milieuvriendelijk gedrag als het weinig moeite kost

Uit het onderzoek blijkt verder dat Nederlanders zich vooral milieuvriendelijk gedragen als het weinig moeite kost. Twee op de drie Nederlanders noemen gemak als het belangrijkste motief. Desondanks liggen er naast dit persoonlijke aspect ook motieven aan dit gedrag ten grondslag die een collectief nut impliceren. De meesten doen het namelijk ook omdat het energie bespaart voor ons allemaal (62%) of omdat ze graag goed zorgen voor het milieu (58%). Maar natuurlijk speelt ook geld in deze kwestie een rol. Een flink aantal milieuvriendelijke gedragingen voelen Nederlanders direct in hun portemonnee, waardoor ze door geldbesparing gemotiveerd worden om dit te doen (60%).

Bijlage 2

Nieuwsberichten

Brussel, 17 mei 2011

Minder plastic tassen – raadpleging door de commissie

De Europese Commissie vraagt de mening van het publiek over de wijze waarop het gebruik van plastic tassen het best kan worden teruggedrongen. Is het bijvoorbeeld zinvol een prijs aan te rekenen of een belasting op te leggen voor het gebruik van plastic tassen, of zijn er andere opties zoals een verbod op EU-niveau. De Europese Commissie zal in deze raadpleging ook de vraag stellen hoe producten met een biologisch afbreekbare verpakking meer onder de aandacht kunnen worden gebracht en of de eisen ten aanzien van de biologische afbreekbaarheid van verpakkingen moeten worden aangescherpt. De online-raadpleging loopt tot augustus 2011.

Janez Potočnik, Europees Commissaris voor milieu verklaarde: *“Vijftig jaar geleden was het ondenkbaar dat we een tas slechts eenmaal zouden gebruiken – nu gebruiken we een plastic tas een paar minuten en vervolgens vervuilen ze het milieu jarenlang. Onze mentaliteit heeft echter een ontwikkeling ondergaan en nu is er sprake van een algemene wens voor verandering. Dat is de reden waarom we alle opties onderzoeken, met inbegrip van een Europees verbod op plastic tassen. Wij willen de mening weten van zoveel mogelijk mensen als aanvulling op onze wetenschappelijke analyses¹ zodat wij een beleid kunnen formuleren over dit probleem dat ons milieu aan het verstikken is.”*

Het gebruik van plastic tassen terugdringen

Elk jaar verbruikt de doorsnee EU-burger ongeveer 500 plastic tassen en de meeste daarvan slechts eenmalig. De totale hoeveelheid plastic draagtassen die in Europa werd geproduceerd, bedroeg in 2008 3,4 miljoen ton, ofwel het gewicht van meer dan 2 miljoen auto's. Omdat plastic tassen zo licht en klein zijn, ontsnappen ze vaak aan afvalinzameling en komen ze in zee terecht, waar ze uiteindelijk pas eeuwen later worden afgebroken.

Sommige lidstaten hebben al actie ondernomen om het gebruik van plastic draagtassen omlaag te brengen door prijsmaatregelen, overeenkomsten met de detailhandel en een verbod op bepaalde soorten tassen. Op EU-niveau zijn er echter geen specifieke maatregelen. In maart 2011 bespraken de EU-ministers van milieu de gevolgen van plastic draagtassen voor het milieu en uit de door hen geformuleerde bezorgdheid bleek de behoefte aan doelmatige EU-maatregelen.

Biologisch afbreekbare verpakkingen meer onder de aandacht brengen

De raadpleging heeft ook tot doel meningen te vergaren over de vraag of de huidige eisen inzake de composteerbaarheid en biologische afbreekbaarheid in de [EU-Verpakkingsafvalrichtlijn](#) toereikend zijn. In deze richtlijn wordt geen duidelijk onderscheid gemaakt tussen biologisch afbreekbare producten die afbreekbaar zijn onder natuurlijke omstandigheden en composteerbare producten die alleen biologisch afbreekbaar zijn met behulp van industriële composteerinstallaties. Een verpakkingsproduct aanprijzen als biologisch afbreekbaar terwijl het in feite niet onder natuurlijke omstandigheden kan worden afgebroken, is misleidend en draagt bij aan de proliferatie van afval.

In de raadpleging worden meningen verzameld over de milieu-, sociale en economische effecten van maatregelen om de eisen inzake de biologische afbreekbaarheid van verpakkingsproducten te verbeteren, met inbegrip van de zichtbaarheid van biologisch afbreekbare verpakkingen voor de consument.

Achtergrond:

De lange levensduur van plastic tassen betekent dat er nu alleen al in de Middellandse Zee zo'n 250 miljard plastic deeltjes met een totaalgewicht van 500 ton rondrijven. Deze deeltjes kunnen levende zeelezens die ze per ongeluk binnenkrijgen of die ze voor voedsel aanzien, verstikken. Plastic breekt af in minuscule deeltjes en kan bodem en waterlopen sterk vervuilen omdat het additieven kan bevatten zoals persistente organische verontreinigende stoffen.

Voor verdere informatie:

De raadpleging is toegankelijk op de volgende website:

http://ec.europa.eu/yourvoice/consultations/index_en.htm

Meer bijzonderheden over Richtlijn 94/62/EG betreffende verpakking en verpakkingsafval:

http://ec.europa.eu/environment/waste/packaging/index_en.htm

¹: <http://ec.europa.eu/environment/waste/studies/pdf/plastics.pdf>

Bron: website EU, persbericht van 17 mei 2011

[http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/580&format=HTML&aged=0&language=NL&guiLanguage=en)

[reference=IP/11/580&format=HTML&aged=0&language=NL&guiLanguage=en](http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/580&format=HTML&aged=0&language=NL&guiLanguage=en)

Brussel overweegt verbod plastic draagtassen

BRUSSEL - De Europese Commissie overweegt het weggeven van plastic wegwerptassen binnen de EU te verbieden. Eurocommissaris Janez Potočnik (Milieu) heeft dat maandag gezegd bij een bijeenkomst van de EU-bewindslieden voor Milieu. Namens Nederland is daarbij staatssecretaris Joop Atsma aanwezig.

Volgens Potočnik is het gebruik van plastic tassen sterk gestegen in de EU. De Europese Commissie wil een brede discussie met alle betrokkenen om te kijken hoe dit milieuprobleem kan worden gestopt kan worden. De eurocommissaris sluit een verbod niet uit, liet hij weten. (ANP)

Bron: Parool, 14-03-11

**Zwaardere plastic tassen worden vaker gebruikt
Eenmalig gebruikte plastic tasjes uiteindelijk slechter voor milieu**

Volgens een rapport van het Environment Agency blijkt dat 'zwaardere' plastic tassen die vaker worden gebruikt een lagere carbon footprint (minder impact voor het milieu) hebben dan plastic tasjes die maar 1 keer gebruikt kunnen worden.

Lichtgewicht draagtassen voor eenmalig gebruik hebben de laagste carbon footprint per tas maar deze worden ook maar een keer gebruikt.

De populaire 'bags for life', die bij veel supermarkten verkrijgbaar zijn, moeten maar vier keer gebruikt worden om aan te tonen dat ze een lagere carbon footprint hebben dan lichtgewicht tasjes die maar 1 keer worden gebruikt. De zwaardere plastic tassen moeten 11 keer worden gebruikt voordat de carbon footprint lager is dan bij eenmalig gebruikte tassen.

Bron: Environment Agency, publicatiedatum: 11-3-2011